

ISBN978-960-456-529-0

© Copyright, 3^η έκδοση βελτιωμένη: Σεπτέμβριος 2019, Σέμος Αναστάσιος, Εκδόσεις Ζήτη

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του ελληνικού νόμου (Ν.2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη κατά οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

Φωτοστοιχειοθεσία
Εκτύπωση
Βιβλιοδεσία

Π. ΖΗΤΗ & Σια Ι.Κ.Ε.

18^ο χλμ Θεσσαλονίκης - Περαίας
Τ.Θ. 4171 • Περαία Θεσσαλονίκης • Τ.Κ. 570 19
Τηλ.: 2392.072.222 - Fax: 2392.072.229 • e-mail: info@ziti.gr

www.ziti.gr

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ:

Αρμενοπούλου 27 - 546 35 Θεσσαλονίκη • Τηλ.: 2310-203.720 • Fax 2310-211.305
e-mail: sales@ziti.gr

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ ΑΘΗΝΩΝ:

Χαριλάου Τρικούπη 22 - Τ.Κ. 106 79, Αθήνα • Τηλ.-Fax: 210-3816.650
e-mail: athina@ziti.gr

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ: www.ziti.gr

Πρόλογος

Η αγροτική πολιτική απετέλεσε πάντα τον πυρήνα του παρεμβατισμού κάθε κράτους ή και διεθνούς οργανισμού στον αγροτικό τομέα. Η παρέμβαση αυτή είχε και έχει ως στόχο τη βελτίωση των συνθηκών παραγωγής των αγροτικών προϊόντων και τη βελτίωση της οικονομικής και κοινωνικής θέσης του αγροτικού πληθυσμού αλλά και έμμεσα όλων των πολιτών.

Το βιβλίο αυτό κατ' αρχάς, παρουσιάζει τον αγροτικό τομέα, ως τομέα οικονομικής δραστηριότητας, παρουσιάζει τη φυσιογνωμία του, την αποστολή του και τα προβλήματα του. Κατόπιν, εξετάζει και αναλύει την αγροτική πολιτική όπως αυτή εκφράζεται με τα διάφορα μέτρα τα οποία εφαρμόζονται σε συγκεκριμένους τομείς που αφορούν το σύνολο του αγροτικού τομέα.

Το βιβλίο αποτελείται από δύο μέρη:

Στο *πρώτο μέρος* του βιβλίου αναλύονται οι μορφές πολιτικών που εφαρμόζονται ή εφαρμόστηκαν κατά καιρούς στους διάφορους τομείς της αγροτικής δραστηριότητας. Η ανάλυση περιλαμβάνει την κατηγοριοποίηση τομέων, την αναγκαιότητα της εφαρμογής αγροτικής πολιτικής σ' αυτούς τους τομείς, τον τρόπο σχεδιασμού της παρέμβασης, την εφαρμογή της σε συγκεκριμένους τομείς και την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της.

Στο *δεύτερο μέρος* του βιβλίου παρουσιάζεται η Ευρωπαϊκή Ένωση ως οικονομικός οργανισμός και κατόπιν περιγράφονται οι θεσμοί και τα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η εξέλιξη των διαφόρων πολιτικών της και αναλύεται διεξοδικά η Κοινή Αγροτική Πολιτική από τη θεσμοθέτηση της μέχρι σήμερα. Τέλος, Παρουσιάζεται και αναλύεται επίσης, και η πολιτική Αγροτικής Ανάπτυξης με ορίζοντα το 2020.

Περιεχόμενα

ΜΕΡΟΣ Α ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Κεφάλαιο 1: Εισαγωγή

1.1	Η έννοια της Αγροτικής Πολιτικής.....	15
1.2	Σκοποί της Αγροτικής Πολιτικής	21
1.3	Λόγοι άσκησης Αγροτικής Πολιτικής	24
	Α Τα χαρακτηριστικά της γεωργικής δραστηριότητας.....	24
	Β Τα χαρακτηριστικά των αγροτικών προϊόντων	26
	Γ Τα οικονομικά χαρακτηριστικά του οικονομικού τομέα.....	27

Κεφάλαιο 2: Βασικοί Πυλώνες της Αγροτικής Πολιτικής

2.1	Γενικά	43
2.2	Η φύση των οικονομικών συστημάτων.....	44
2.3	Λειτουργία και ισορροπία της αγοράς.....	46
	Α Η Ζήτηση των αγροτικών προϊόντων.....	47
	Β Η Προσφορά των αγροτικών προϊόντων.....	54
	Γ Η ισορροπία της αγοράς	60
2.4	Ο νόμος του συγκριτικού πλεονεκτήματος	62
2.5	Το πλεόνασμα του Παραγωγού και του Καταναλωτή.....	70
2.6	Η σημασία των χαρακτηριστικών Ζήτησης και Προσφοράς στην Αγροτική πολιτική.....	76

Κεφάλαιο 3: Ο Κρατικός Παρεμβατισμός στη Γεωργία

3.1	Η φυσιογνωμία της Γεωργίας.....	77
3.2	Ο αγροτικός τομέας ως οικονομική και παραγωγική δραστηριότητα	79
3.3	Η παρέμβαση του κράτους στον αγροτικό τομέα	82
	3.3.1 Η παρέμβαση στην αγορά και τη χρήση των συντελεστών παραγωγής	83
	3.3.2 Η παρέμβαση στην παραγωγή μέσω της τεχνολογικής προόδου.....	86
	3.3.3 Η παρέμβαση στην αγορά των αγροτικών προϊόντων.....	87
	3.3.4 Η παρέμβαση στο εξωτερικό εμπόριο των αγροτικών προϊόντων	90
3.4	Μορφές παρέμβασης στον αγροτικό τομέα.....	93

A	Η πολιτική κινήτρων.....	94
B	Η αναγκαστική πολιτική	96
Γ	Η πολιτική ρυθμίσεων.....	99
3.5	Μέτρα Αγροτικής Πολιτικής	101
A	Μέτρα πολιτικής που απευθύνονται στους παραγωγούς.....	102
B	Μέτρα πολιτικής που επηρεάζουν τους καταναλωτές.....	105
Γ	Μέτρα πολιτικής που επηρεάζουν το εμπόριο του προϊόντος	105

Κεφάλαιο 4: Φορείς Αγροτικής Πολιτικής

4.1	Οι φορείς της οικονομικής δραστηριότητας γενικά	109
4.2	Οι φορείς της οικονομικής πολιτικής	110
4.3	Φορείς της αγροτικής πολιτικής	113
A	Οι εσωτερικοί φορείς της αγροτικής πολιτικής	113
B	Εξωτερικοί φορείς της αγροτικής πολιτικής.....	119

Κεφάλαιο 5: Πολιτική Γης

5.1	Γενικά.....	125
5.2	Η έννοια της πολιτικής γης	127
5.3	Χρήσεις γης και αντικείμενα πολιτικής γης.....	128
A	Το καθεστώς ιδιοκτησίας της γης.....	132
B	Το νομικό καθεστώς καλλιέργειας του εδάφους	134
Γ	Τα καλλιεργητικά συστήματα	134
Δ	Ο πολυτεμαχισμός της γεωργικής εκμετάλλευσης	135
E	Ο αναδασμός.....	136
ΣΤ	Το Εθνικό Κτηματολόγιο.....	144
Z	Βελτίωση της παραγωγικότητας του εδάφους	146

Κεφάλαιο 6: Πολιτική Αγροτικής Πίστης

6.1	Γενικά.....	149
6.2	Ο ρόλος και ο σκοπός της χρηματοδότησης του αγροτικού τομέα	150
6.3	Η σημασία του κεφαλαίου στη γεωργική παραγωγή	151
6.4	Ανάγκες της γεωργικής εκμετάλλευσης σε κεφάλαια.....	152
A	Ανάγκες για πάγιο και μόνιμο κεφάλαιο.....	152
B	Ανάγκες σε κεφάλαιο κίνησης	153
Γ	Ανάγκες σε κεφάλαια για δαπάνες λειτουργίας.....	153
6.5	Πηγές χρηματοδότησης του αγροτικού τομέα	154
6.6	Είδη αγροτικής πίστης – Δάνεια	155
A	Τα κύρια χαρακτηριστικά των δανείων.....	155
B	Κόστος του δανείου.....	156

Γ	Αποπληρωμή των δανείων	157
Δ	Απόδοση δανειακών κεφαλαίων	159
6.7	Η άσκηση της αγροτικής πίστης στην Ελλάδα	159
6.8	Χαρακτηριστικά του Αγροτικού Τομέα που επηρεάζουν την άσκηση της πίστης	161
6.9	Όροι και Προϋποθέσεις Χορήγησης Δανείων στον Αγροτικό Τομέα	162
6.10	Τα χρηματοδοτικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ)	164
Α	Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων	164
Β	Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων	166
Γ	Το Χρηματοδοτικό Όργανο της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής	167

Κεφάλαιο 7: Διαρθρωτική Πολιτική

7.1	Γενικά	169
7.2	Συνοπτική παρουσίαση της δομής της ελληνικής γεωργίας	171
7.3	Η ελληνική γεωργία στην Ε.Ε.	174
7.4	Τα χρόνια προβλήματα του αγροτικού τομέα	174
7.5	Τα μέτρα διαρθρωτικής πολιτικής	178
7.6	Διαρθρωτικές αλλαγές και προοπτικές	180
7.7	Διαρθρωτική πολιτική της Ε.Ε.	182
7.7.1	Ιστορική αναδρομή	182
7.7.2	Κατευθύνσεις και σκοποί της διαρθρωτικής πολιτικής	184
7.7.3	Εξέλιξη της Κοινής Αγροτικής Διαρθρωτικής Πολιτικής (ΚΑΔΠ)	185

Κεφάλαιο 8: Ασφαλιστική Πολιτική στον Αγροτικό Τομέα

8.1	Γενικά	201
8.2	Η ίδρυση και λειτουργία του ΟΓΑ	201
8.3	Η ίδρυση και λειτουργία του ΕΛ.Γ.Α. (Ελληνικός Οργανισμός Γεωργικών Ασφαλίσεων)	202
8.4	Ασφαλιζόμενοι Κίνδυνοι	204
8.5	Πόροι του ΕΛ.Γ.Α.	205
8.6	Ασφάλιση φυτικής παραγωγής	205
Α	Ορισμοί	206
Β	Δήλωση Καλλιέργειας	207
Γ	Βασικές Αρχές Δήλωσης καλλιέργειας (Δ.Κ.)	208
Δ	Ζημίες και Ποσοστά Ζημιών που Καλύπτονται Ασφαλιστικά	209
Ε	Εξαιρέσεις	210
ΣΤ	Περιορισμοί και Όροι Ασφαλιστικής Κάλυψης των Ζημιών	211
Ζ	Χρονικοί Περιορισμοί	212
8.7	Ανταποκριτές του ΕΛ.Γ.Α.	212

8.8	Αναγγελία Ζημιάς.....	212
8.9	Δήλωση Ζημιάς.....	213
8.10	Εκτίμηση.....	214
8.11	Επανεκτίμηση.....	215
8.12	Εκκαθάριση της Ζημιάς και Υπολογισμός της Ασφαλιστικής Αποζημίωσης.....	215
8.13	Καταβολή της Αποζημίωσης.....	216

ΜΕΡΟΣ Β

ΚΟΙΝΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ (ΚΑΠ)

Κεφάλαιο 9: Η Ευρωπαϊκή Ένωση

9.1	Ιστορικά στοιχεία για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ)	219
9.2	Η ίδρυση και η ταυτότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....	224
9.3	Τα σημαντικά ιστορικά στάδια.....	230
9.4	Η πορεία της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση	234
9.5	Τα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ).....	237
	Α Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (European Commission)	238
	Β Το Συμβούλιο Υπουργών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....	244
	Γ Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (European Parliament).....	249
	Δ Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ή Συμβούλιο Κορυφής.....	255
	Ε Το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.....	259
	ΣΤ Το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο.....	262
9.6	Τα συμβουλευτικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ).....	264
	Α Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.....	264
	Β Η Επιτροπή των Περιφερειών	265
9.7	Τα χρηματοδοτικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ)	267
	Α Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων.....	267
	Β Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων.....	269
	Γ Το Χρηματοδοτικό Όργανο της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής.....	270

Κεφάλαιο 10: Θεσμοί και Πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης

10.1	Διαδικασίες λήψης αποφάσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση.....	271
	Α Συναπόφαση.....	272
	Β Διαβούλευση.....	273
	Γ Σύμφωνη γνώμη.....	274
	Δ Εκσυγχρονισμός του συστήματος.....	274

10.2	Οι κοινές πολιτικές	275
10.3	Η Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ONE).....	276
	Α Το ιστορικό της γέννησης του Ευρώ.....	277
	Β Οικονομική ολοκλήρωση.....	279
	Γ Προϋποθέσεις υιοθέτησης του Ευρώ.....	282
	Δ Το σύμφωνο σταθερότητας και ανάπτυξης (ΣΣΑ)	284
10.4	Ο μηχανισμός των ιδίων πόρων.....	286
	Α Η αρχή της Χρηματοδότησης στην ΕΟΚ.....	287
	Β Η προέλευση των ιδίων πόρων	288
	Γ Οι ίδιοι πόροι.....	291
	Δ Ο προϋπολογισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης	293
10.5	Διεύρυνση	297
	Α Διαπραγματεύσεις	298
	Β Η Διαδικασία Σταθεροποίησης και Σύνδεσης.....	298
	Γ Εκθέσεις προόδου.....	298
	Δ Προενταξιακή χρηματοδοτική βοήθεια	299
	Ε Η δυναμική της Διεύρυνσης	301

Κεφάλαιο 11: Κοινή Αγροτική Πολιτική

11.1	Εισαγωγή.....	305
11.2	Οι αρχικοί στόχοι και αρχές της ΚΑΠ.....	307
	Α Ενοποιημένη αγορά	308
	Β Κοινοτική προτίμηση.....	309
	Γ Οικονομική αλληλεγγύη	309
11.3	Χρηματοδότηση της ΚΑΠ.....	310
	Α Αρχικά χρηματοδοτικά όργανα	310
	Β Αναμόρφωση της χρηματοδότησης της ΚΑΠ	311
11.4	Οι μεταρρυθμίσεις της ΚΑΠ	315
11.5	Η ΚΑΠ και ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου	321
11.6	Η ΚΑΠ και η Διεύρυνση της ΕΕ	327
11.7	Μελλοντικές Προοπτικές	328
11.8	Η ΚΑΠ με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1782/2003	328
	Α Υποχρεώσεις των αγροτών.....	331
	Β Διαφοροποίηση και δημοσιονομική πειθαρχία	334
	Γ Παροχή συμβουλών σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις.....	336
	Δ Σύστημα διαχείρισης και ελέγχου.....	337
	Ε Σύστημα πληρωμών και μειώσεων	340
11.9	Το καθεστώς της ενιαίας ενίσχυσης	340
	Α Κριτήρια καθορισμού του ποσού ενίσχυσης	341
	Β Βάσεις για δικαιώματα ενίσχυσης	345

Γ Εφαρμογή της ενιαίας ενίσχυσης.....	349
11.10 Η ΚΑΠ από το 2014 έως 2020.....	350
11.10.1 Βασικά σημεία της οικονομικής μεταρρύθμισης	353
11.10.2 Βασικά σημεία της περιβαλλοντικής μεταρρύθμισης	355
11.10.3 Άλλα ρυθμιστικά μέτρα.....	356
11.10.4 Ρυθμιστικά μέτρα αγοράς.....	356
11.11 Ο Προϋπολογισμός της ΚΑΠ 2014-2020	358
11.11.1 Εξέλιξη της πολιτικής και των δαπανών της ΚΑΠ.....	359
<i>Παράρτημα 11^{ov} Κεφαλαίου: Απόσπασμα Συνθήκης της Ρώμης .....</i>	<i>366</i>

Κεφάλαιο 12: Κοινές Οργανώσεις Αγορών

12.1 Γενικά.....	371
12.2 Δημιουργία και λειτουργία των Κοινών Οργανώσεων Αγοράς	372
12.3 Ταξινόμηση των κοινών οργανώσεων αγοράς.....	376
Α Οργάνωση αγοράς με την τιμή στήριξης	377
Β Οργάνωση αγοράς με εξωτερική προστασία.....	379
Γ Οργάνωση αγοράς με συμπληρωματική βοήθεια	381
Δ Οργάνωση αγοράς με κατ' αποκοπή βοήθεια	383
12.4 Μηχανισμοί στήριξης.....	383
Α Μηχανισμοί στήριξης της εσωτερικής αγοράς.....	384
12.5 Γενικό πλαίσιο λειτουργίας ΚΟΑ	391
12.6 Ενιαία Κοινή Οργάνωση Αγοράς αγροτικών προϊόντων	400
Α Εσωτερική Αγορά	402
Β Κανόνες εμπορίας και Οργανώσεις παραγωγών (Άρθρα 152 έως 175)	406
Γ Εμπόριο με τρίτες χώρες (Άρθρα 176 έως 205).....	411
Δ Κανόνες Ανταγωνισμού	416
12.7 Ενιαία Κοινή Οργάνωση Αγοράς αγροτικών προϊόντων	417
Α Εσωτερική Αγορά	417
Β Εμπορία και Παραγωγή.....	418
Γ Συναλλαγές με τρίτες χώρες	419
12.7 Κοινά μέτρα Κοινών Οργανώσεων Αγορών.....	421
12.7.1 Καθεστώς στήριξης των παραγωγών ορισμένων αροτριάων καλλιέργειών	422
12.7.2 Καθεστώς ενισχύσεων με βάση την έκταση.....	424
12.7.3 Σχέδιο περιφερειοποίησης.....	424
12.7.4 Υπολογισμός της ενίσχυσης με βάση την έκταση.....	425
12.7.5 Άμυλο πατάτας	425
12.7.6 Προσωρινή παύση καλλιέργειας	426

Κεφάλαιο 13: Αγροτική Ανάπτυξη

13.1	Γενικά στοιχεία.....	427
13.2	Αγροτική Ανάπτυξη και Ατζέντα 2000.....	430
	Α Ο πολυλειτουργικός χαρακτήρας της Γεωργίας.....	431
	Β Πολυτομεακή ενσωμάτωση.....	431
	Γ Η ευελιξία.....	432
	Δ Η διαφάνεια.....	432
13.3	Μέτρα αγροτικής ανάπτυξης.....	433
	Α Επενδύσεις στις αγροτικές εκμεταλλεύσεις.....	433
	Β Ανθρώπινο δυναμικό.....	433
	Γ Μειονεκτικές περιοχές.....	435
	Δ Δάση.....	436
	Ε Μεταποίηση και εμπορία αγροτικών προϊόντων.....	437
	ΣΤ Γεωργοπεριβολλοντικά μέτρα.....	437
	Ζ Διάφορα μέτρα για την ανάπτυξη.....	438
13.4	Χρηματοδότηση αγροτικής ανάπτυξης.....	439
13.5	Προγραμματισμός.....	441
	Α Οριζόντια Προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης.....	441
	Β Προγράμματα στις περιοχές του στόχου 1.....	441
	Γ Ανασυγκρότηση των αγροτικών περιοχών του στόχου 2.....	442
	Δ Η Agenda 2000 για τον προγραμματισμό της αγροτικής ανάπτυξης.....	442
13.6	Η αναθεώρηση της ΚΑΠ του 2003 και αγροτική ανάπτυξη.....	444
	Α Δύο νέα μέτρα για την εξασφάλιση της ποιότητας των τροφίμων.....	445
	Β Ικανοποίηση προτύπων.....	445
	Γ Διαβίωση των ζώων.....	446
	Δ Ενίσχυση νέων αγροτών.....	446
13.7	Αγροτική Ανάπτυξη και Διεύρυνση.....	446
13.8	Η πολιτική αγροτικής ανάπτυξης της ΕΕ για την περίοδο 2007-2013.....	448
	Α Γενικά.....	448
	Β Εξέλιξη των μέτρων αγροτικής ανάπτυξης της ΕΕ.....	449
	Γ Ο νέος κανονισμός αγροτικής ανάπτυξης.....	453
	Δ Κοινοτικές στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές.....	457
	Ε Τα μέτρα αγροτικής ανάπτυξης.....	460
13.9	Ο άξονας Leader.....	467
	Α Η προσέγγιση της αγροτικής ανάπτυξης από το Leader.....	467
	Β Η ιστορία της πρωτοβουλίας Leader.....	470
	Γ Πλαίσιο πολιτικής: από την πιλοτική πρωτοβουλία στην ενσωμάτωση.....	471
	Δ Τα επτά κύρια χαρακτηριστικά της προσέγγισης Leader.....	471
	Ε Η εφαρμογή της πρωτοβουλίας Leader σε τοπικό επίπεδο.....	480
	ΣΤ Η πρωτοβουλία Leader μελλοντικά.....	483
13.10	Υλοποίηση της πολιτικής.....	486

Α	Παρακολούθηση και αξιολόγηση.....	486
Β	Η ΕΕ και τα εθνικά δίκτυα αγροτικής ανάπτυξης.....	486
Γ	Χρηματοδοτική στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης από την ΕΕ.....	487
13.11	Η ΚΑΠ προς το 2020.....	490
Α	Οι βασικοί στόχοι της μεταρρύθμισης της ΚΑΠ.....	495
Β	Πολιτική Αγροτικής Ανάπτυξης μετά το 2013.....	495
Γ	Προτεινόμενα μέτρα.....	496
Δ	Κανονισμός για τις κοινές διατάξεις των Ταμείων του Κοινού Στρατηγικού Πλαισίου.....	497
Ε	Εκτιμήσεις του ΟΟΣΑ για την περίοδο 2011 - 2020.....	499
13.12	Η Αγροτική Ανάπτυξη μετά το 2014 έως το 2020.....	501
Α	Αποστολή, στόχοι και προτεραιότητες.....	502
Β	Προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης.....	505
Γ	Θεματικά υποπρογράμματα.....	506
Δ	Περιεχόμενο των προγραμμάτων αγροτικής ανάπτυξης.....	506
Ε	Στήριξη της Αγροτικής Ανάπτυξης.....	507
ΣΤ	Ομάδες τοπικής δράσης LEADER.....	509
Ζ	Κοινές διατάξεις για διάφορα μέτρα.....	509
Η	Οι ΕΣΚ για την παραγωγικότητα και την βιωσιμότητα της Γεωργίας.....	510
Θ	Πόροι και κατανομή τους.....	511
 <i>Παράρτημα 13^ο Κεφαλαίου:</i>		
	Κατανομή της στήριξης της Ε.Ε. προς την αγροτική ανάπτυξη (2014 - 2020).....	512
 <i>Βιβλιογραφία.....</i>		
		515

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Στο πρώτο μέρος του βιβλίου αυτού (Κεφάλαια 1^ο έως και 8^ο) αναφέρονται και περιγράφονται οι βασικές αρχές της αγροτικής πολιτικής, οι λόγοι παρέμβασης του κράτους στις δραστηριότητες της Ελληνικής γεωργίας ενώ περιγράφονται πολιτικές που εφαρμόζονται στους κυριότερους τομείς του αγροτικού τομέα.

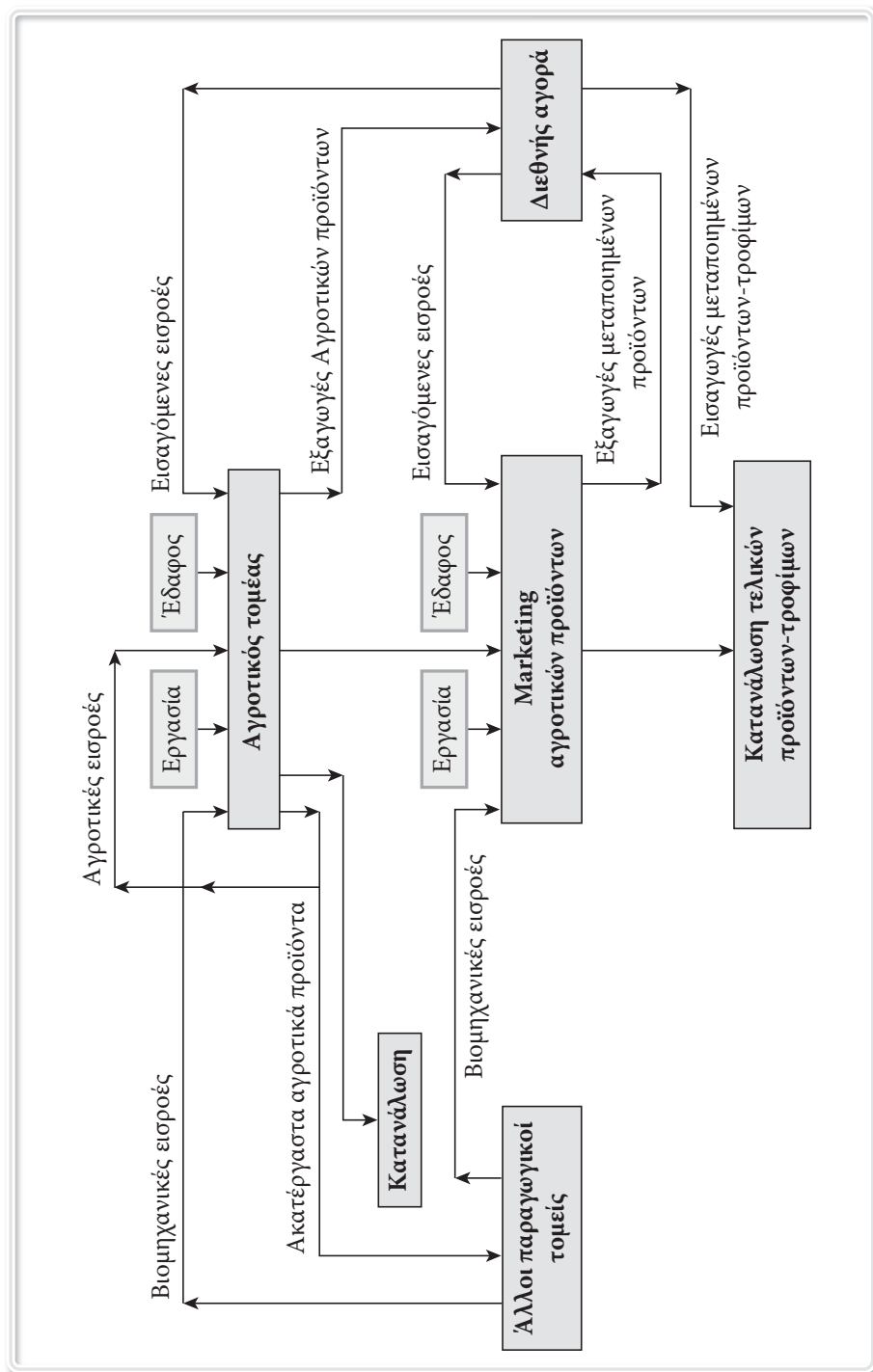
1

Εισαγωγή

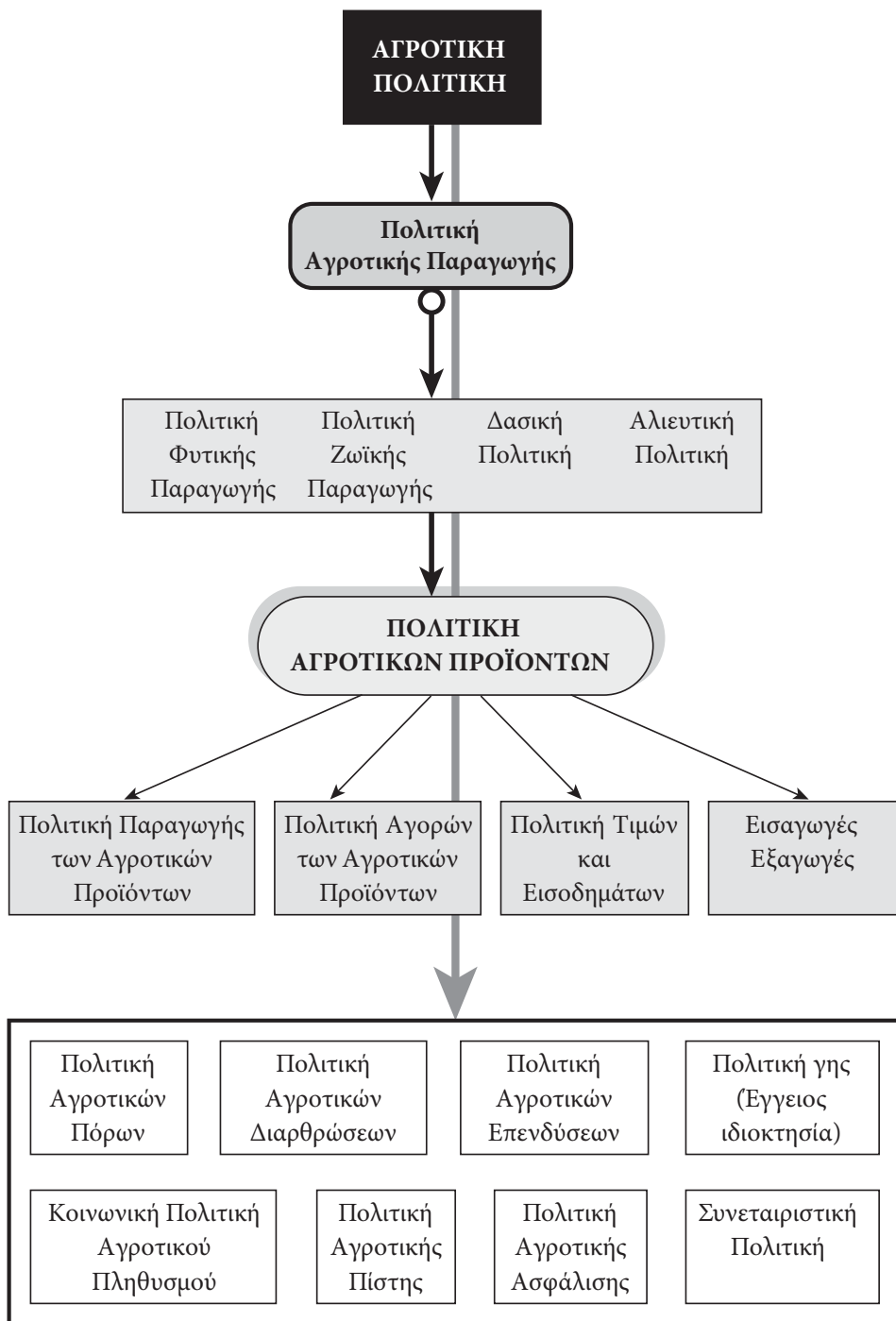
1.1 Η έννοια της Αγροτικής Πολιτικής

Στην αρχή της εμφάνισης του ανθρώπου στη γη η συμπεριφορά του έναντι της αναζήτησης της τροφής δεν διέφερε από αυτή των αγρίων ζώων. Περιοριζόταν στη συλλογή εδώδιμων καρπών χωρίς καμία προσπάθεια καλλιέργειας και φροντίδας των ωφέλιμων φυτών και ζώων. Με την πάροδο του χρόνου άρχισε να ζει σε μικρές ομάδες, σε μικρές κοινωνίες και αργότερα άρχισαν να δημιουργούνται τα πρώτα σημάδια συνεργασίας, να εμφανίζονται κοινωνίες σε μόνιμες περιοχές και τα πρώτα σημάδια οικονομικής σκέψης, ιδιαίτερα στην αντιμετώπιση του προβλήματος της διατροφής και φυσικά συστηματικότερη εκμετάλλευση της γης και των αγαθών της.

Από την εποχή που η ανθρωπότητα άρχισε να εισέρχεται σε ανώτερο πολιτισμό έπαυσε και η καλλιέργεια της γης ν' αφήνεται στην τύχη της, όπως συνέβαινε στους πρωτόγονους λαούς. Η πολύ στενή σχέση του ανθρώπου με τα προϊόντα της γης, του επέβαλε από τους μυθικούς ακόμα χρόνους να προσπαθεί να πετύχει καλύτερες γεωργικές αποδόσεις αναζητώντας καλύτερα είδη καλλιέργειας, καταλληλότητα εδάφους, χρησιμοποιώντας καλύτερους σπόρους και φυσικά με τον καιρό καλύτερα λιπάσματα, παραγωγικότερα ζώα, καταλληλότερους εργάτες, τελειότερα μηχανήματα και μέσα παραγωγής. Έτσι όταν οι κοινωνίες άρχισαν να προσλαμβάνουν την έννοια της πόλης-κράτους και στη συνέχεια κράτους όπως εξελίχθηκε στη μορφή που παρουσιάζεται σήμερα, σε συνάρτηση με το αυξανόμενο εμπόριο, που έλαβε διεθνή χαρακτήρα, η ανάγκη της κρατικής πλέον παρέμβασης για τη ρύθμιση των κυριοτέρων συναφών ζητημάτων κατέστη περισσότερο αναγκαία. Και αυτό ήταν φυσικό επακόλουθο αφού δεν θα μπορούσαν, τα οργανωμένα κράτη ν' αγνοήσουν την ποιοτική και ποσοτική απόδοση των καλλιεργειών των εδαφών τους όταν μάλιστα έχει να κάνει σε μεγάλο βαθμό τόσο με την διατροφή του πληθυσμού όσο και κατ' επέκταση με την γενικότερη οικονομική ανάπτυξή τους.

Σχήμα 1.1: Η λειτουργία του αγροτικού τομέα

Σχήμα 1.2: Τομείς εφαρμογής της Αγροτικής Πολιτικής.

2

Βασικοί Πυλώνες της Αγροτικής Πολιτικής

2.1 Γενικά

Οι κυβερνήσεις των κρατών έχουν μια μακρά ιστορία στην άσκηση της αγροτικής πολιτικής, με στόχους που περιλαμβάνουν την υποστήριξη των αγροτικών εισοδημάτων, την εξασφάλιση των αναγκαίων και ασφαλών τροφίμων και της διαφύλαξης της ποιότητας του περιβάλλοντος. Επίσης, περιλαμβάνει μέτρα πολιτικής εξίσου ποικίλα, για το εσωτερικό και εξωτερικό εμπόριο των αγροτικών προϊόντων, όπως οι δασμοί κατά την εισαγωγή, επιδοτήσεις κατά την εξαγωγή και ένα πλήθος διαφορετικών κυβερνητικών πληρωμών στους αγρότες.

Πολλές από αυτές τις πολιτικές έχουν ως κοινό χαρακτηριστικό ότι μεταβιβάζουν χρήματα στους αγρότες, και ως εκ τούτου έχουν επίδραση στις αποφάσεις της παραγωγής, στα εισοδήματα, στο διεθνές εμπόριο και το περιβάλλον.

Όλα τα παραπάνω εδράζονται σε οικονομικούς κανόνες και ό,τι αποτέλεσμα επιδιώκεται μετρείται με τη βοήθεια της οικονομικής θεωρίας. Δηλαδή τα βασικά ερωτήματα της αγροτικής δραστηριότητας και παραγωγής συνοψίζονται στα εξής:

- Ποια προϊόντα θα παραχθούν
- Πως αυτά τα προϊόντα θα παραχθούν
- Για ποιόν θα παραχθούν

Τα ερωτήματα αυτά παραπέμπουν ουσιαστικά στους κανόνες της προσφοράς και της ζήτησης των αγαθών και στην προκείμενη περίπτωση στην προσφορά και στη ζήτηση των αγροτικών προϊόντων. Συγκεκριμένα, η μελέτη της προσφοράς και της ζήτησης των αγροτικών προϊόντων, οδηγεί σε συμπεράσματα τα οποία είναι πολύτιμα για την επίλυση των προβλημάτων του αγροτικού τομέα. Επιπλέον, οι αποφάσεις των προσώπων που ασχολούνται με την αγροτική πολιτική πηγάζουν από τα πορίσματα μελετών που ασχολούνται με τους παράγοντες που επηρεάζουν την παραγωγή, τις αγορές, την κατανάλωση, τις εισαγωγές και τις εξαγωγές των αγροτικών προϊόντων.

3

Ο Κρατικός Παρεμβατισμός στη Γεωργία

3.1 Η φυσιογνωμία της Γεωργίας

Η πρωτεύουσα αποστολή της γεωργίας είναι επισιτιστική, δηλαδή, η παραγωγή αγροτικών προϊόντων, με στόχο την ικανοποίηση της διατροφής του ανθρώπινου γένους. Παράλληλα παράγει προϊόντα για την ικανοποίηση και άλλων αναγκών του ανθρώπου. Για τους σκοπούς αυτούς χρησιμοποιεί δοκιμασμένες παραδοσιακές μεθόδους σε συνδυασμό με σύγχρονες επιστημονικές γνώσεις και τεχνολογίες και παράγει αγροτικά προϊόντα τα οποία χρησιμοποιούνται ως τρόφιμα ή για άλλες ανάγκες σε προσιτές τιμές. Η διαδικασία αυτή προϋποθέτει τον συνδυασμό παραδοσιακών δεξιοτήτων, τεχνικών γνώσεων αλλά και εμπορικού πνεύματος ώστε η παραγωγή και η διάθεση των παραγόμενων προϊόντων να γίνει απρόσκοπτα. Πιο συγκεκριμένα, η αγροτική παραγωγή χρησιμοποιεί όλο και περισσότερο τεχνολογίες της γενετικής και της πληροφορικής για την παραγωγή, μεθόδους μεταποίησης, γνώσεις Marketing και εμπορικές μεθόδους για την προώθηση των προϊόντων τους, αλλά και γνώσεις διαχείρισης των γαιών και του περιβάλλοντος.

Τα τελευταία χρόνια, οι ασχολούμενοι με την αγροτική παραγωγή, αναγκάστηκαν να συμπεριλάβουν την ασφάλεια των τροφίμων στον τομέα των γνώσεών τους, ο οποίος περιελάμβανε ήδη την υγεία και την καλή διαβίωση των ζώων. Είναι αμφίβολο το κατά πόσον οποιοδήποτε άλλο επάγγελμα απαιτεί από αυτούς που το ασκούν να έχουν ένα τόσο μεγάλο φάσμα ικανοτήτων.

Βεβαίως, οι αγρότες δεν εργάζονται μόνοι τους. Αποτελούν τον πρώτο κρίκο στην τροφική αλυσίδα, μερικές φορές μεταποιούν οι ίδιοι τα προϊόντα τους μέσα στη αγροτική εκμετάλλευσή τους, αλλά συνήθως τα πωλούν σε άλλους, οι οποίοι τα μεταποιούν σε προϊόντα διατροφής τα οποία βρίσκουν τελικά οι καταναλωτές στα καταστήματα.

Οι πιο πολλές αγροτικές εκμεταλλεύσεις είναι μικρές επιχειρήσεις, συχνά μάλιστα οικογενειακές. Αποτελούν σημαντικούς τοπικούς εργοδότες σε πολλές αγροτικές περιοχές και παίζουν πρωτεύοντα ρόλο στον αγροτικό κόσμο.

4

Φορείς Αγροτικής Πολιτικής

4.1 Οι φορείς της οικονομικής δραστηριότητας γενικά

Για το σχεδιασμό και την εφαρμογή της Αγροτικής Πολιτικής σε μια χώρα και σε εθνικό επίπεδο είναι υπεύθυνοι διάφοροι φορείς. Ιδιαίτερα για την Ελλάδα έχουν συσταθεί διάφοροι δημόσιοι οργανισμοί που υποβοηθούνται από ορισμένα όργανα για την άσκηση της αγροτικής πολιτικής του κράτους. Οι κυριότεροι από αυτούς τους φορείς καθώς και οι δραστηριότητες καθ' ενός περιγράφονται παρακάτω.

Το θέμα των φορέων είναι πρωταρχικής σημασίας, γιατί αυτοί διαδραματίζουν κυριαρχικό ρόλο στην άσκηση της πολιτικής. Προτού παρουσιασθούν οι φορείς που ασκούν την αγροτική πολιτική, είναι χρήσιμο να αναφερθούν οι φορείς της οικονομικής δραστηριότητας γενικά. Πρόκειται για τις αυτοτελείς οικονομικές μονάδες που επιτελούν όλες τις οικονομικές λειτουργίες μέσα σε μια χώρα, δηλ. την κατανομή των πόρων, την παραγωγή των αγαθών και υπηρεσιών, την αποταμίευση, τις επενδύσεις, τη διανομή, την κατανάλωση κτλ.

Οι βασικές οικονομικές μονάδες είναι οι εξής:

- α) Τα νοικοκυριά (κυρίως καταναλωτικές μονάδες),
- β) οι επιχειρήσεις (κυρίως παραγωγικές μονάδες) και
- γ) το Κράτος ή Δημόσιο (ως καταναλωτής και παραγωγός).

Οι αποφάσεις των τριών αυτών οικονομικών μονάδων (π.χ. για παραγωγή, κατανάλωση κτλ.) προσδιορίζουν το σύνολο της οικονομικής δραστηριότητας και των συναλλακτικών σχέσεων σε μια οικονομία. Όλη η οικονομική δραστηριότητα των φορέων αυτών μετρίεται συστηματικά από τους Εθνικούς ή Κοινωνικούς Λογαριασμούς, οι οποίοι προβλέπουν σε ειδικό λογαριασμό για τη δραστηριότητα που επιτελεί κάθε οικονομική μονάδα. Η διάκριση των παραπάνω φορέων εξαρτάται από τη διαφοροποίηση των κυριαρχικών εσωτερικών κινήτρων τους (motives) στην οικονομική δραστηριότητά τους:

5**Πολιτική Γης****5.1 Γενικά**

Είναι γνωστό ότι σε όλα τα μήκη και πλάτη της γης η αγροτική παραγωγή στηρίζεται στην εκμετάλλευση της γης που στη δραστηριότητα αυτή αποτελεί το σημαντικότερο συντελεστή παραγωγής, το έδαφος. Για το λόγο αυτό υπάρχει έντονο το ενδιαφέρον όλων των κρατών για τον καλύτερο και αποδοτικότερο τρόπο εκμετάλλευσης αυτού του φυσικού αλλά περιορισμένου πόρου. Τα προβλήματα της χρήσης γης δεν είναι παντού τα ίδια. Αυτά δημιουργούνται κυρίως από φυσικούς παράγοντες ή δημιουργούνται από τον άνθρωπο, είτε από τη μη ενδεδειγμένη χρήση είτε από μια σειρά νομοθετημάτων που καθιστούν πολλές φορές ασύμφορη την εκμετάλλευση της γης. Για παράδειγμα, στον ελληνικό αγροτικό χώρο παρατηρείται μια πολυμορφία εδαφικών εκτάσεων η οποία δημιουργείται από το συνολικό ανάγλυφο της χώρας. Δηλαδή, η έκταση της χώρας διαθέτει πεδινές εκτάσεις οι οποίες διακόπτονται από ορεινούς όγκους και από μεγάλους ή μικρότερους ποταμούς. Οι διακοπές αυτές δημιουργούν ιδιαίτερες συνθήκες στη μορφή του εδάφους, δηλαδή επίπεδες εκτάσεις, ορεινές εκτάσεις, ημιορεινές εκτάσεις. Επίσης, τα ποτάμια, οι λίμνες, οι χειμάρροι, που αποτελούν τις πηγές υδατικών πόρων για τον αγροτικό τομέα, μεταβάλουν την ποιότητα και την αποδοτικότητα των εδαφών όπου αυτοί είναι διαθέσιμοι για εκμετάλλευση στην αγροτική παραγωγή.

Η πολιτική γης βρίσκεται στον πυρήνα της οικονομικής και κοινωνικής ζωής και των περιβαλλοντικών θεμάτων σε όλες τις χώρες. Η κατανομή των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας μεταξύ των ανθρώπων έχει τεράστια επίδραση τόσο από πλευράς δικαιοσύνης όσο και παραγωγικότητας. Η άνιση κατανομή γης, τα προβλήματα της εγγείου ιδιοκτησίας και η ελλιπής διαχείριση των γαιών μπορούν να οδηγήσουν σε σοβαρές αδικίες και συγκρούσεις. Οι τροποποιήσεις της νομοθεσίας, η κατανομή των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας και οι διοικητικές δομές είναι πιθανόν να έχουν μακροπρόθεσμες συνέπειες, θετικές ή αρνητικές, στην

6

Πολιτική Αγροτικής Πίστης

6.1 Γενικά

Αναφέρθηκε κατά κόρον ότι βασική αποστολή της γεωργίας είναι η παραγωγή αγαθών τα οποία είναι απαραίτητα για τη διατροφή του πληθυσμού μιας χώρας. Η εκπλήρωση της αποστολής αυτής προϋποθέτει την διαθεσιμότητα συντελεστών παραγωγής (έδαφος, εργασία, κεφάλαιο). Από τους τρεις συντελεστές παραγωγής το έδαφος αλλά κυρίως τα κεφάλαια ήταν ανέκαθεν σε περιορισμένη ποσότητα σε αντίθεση με την εργασία που παλαιότερα ήταν άφθονη ενώ σήμερα υποκαθίσταται όλο και περισσότερο με μηχανική εργασία.

Δεδομένου ότι η δυνατότητα αύξησης του καλλιεργησίμου εδάφους είναι περιορισμένη, ο μόνος τρόπος για συνεχή αύξηση της παραγωγής για την κάλυψη των συνεχώς αυξανόμενων αναγκών σε τρόφιμα, είναι η εντατική καλλιέργεια της υπάρχουσας καλλιεργήσιμης έκτασης. Αυτό μπορεί να γίνει κυρίως με τη χρησιμοποίηση περισσότερων κεφαλαίων, που θα δώσουν τη δυνατότητα στο γεωργό να εφαρμόσει στην παραγωγή όλα εκείνα τα μέσα, βελτιωμένοι σπόροι, λιπάσματα, φάρμακα, μηχανήματα, βελτιωμένες φυλές ζώων, κ.λπ., που διαθέτει η συνεχώς εξελισσόμενη τεχνολογική πρόοδος. Δηλαδή η δυνατότητα αύξησης της παραγωγής συνδέεται άμεσα με τη δυνατότητα επένδυσης συνεχώς περισσότερων κεφαλαίων.

Το πρόβλημα που αντιμετωπίζει ο γεωργός είναι το πως και που θα βρει τα κεφάλαια τα οποία πρέπει να επενδύσει στην εκμετάλλευσή του.

Η αγροτική πίστη, ως μέρος της αγροτικής πολιτικής, ασχολείται με τη διευκόλυνση του αγροτικού τομέα και ιδιαίτερα των αγροτικών εκμεταλλεύσεων, στην εξεύρεση των απαραίτητων κεφαλαίων για την ομαλή λειτουργία τους.

Η πολιτική αυτή ασκείται με πολλούς τρόπους και με πολλές μορφές και αποβλέπει κυρίως στους παρακάτω σκοπούς:

1. Στην κάλυψη τρεχουσών παραγωγικών αναγκών μιας αγροτικής εκμετάλλευσης.

7

Διαρθρωτική Πολιτική

7.1 Γενικά

Η βελτίωση της παραγωγικότητας του αγροτικού τομέα μπορεί να επιτευχθεί με την καλύτερη αξιοποίηση των συντελεστών παραγωγής και του ανθρώπινου δυναμικού που ασχολείται στον τομέα αυτό. Επίσης, η δημιουργία κατάλληλων υποδομών για την καλύτερη αξιοποίηση της αγροτικής παραγωγής (μεταποίηση, εμπορία) και η δημιουργία υποδομών που θα εξασφαλίζουν την οικονομική, κοινωνική και μορφωτική ζωή, επαγγελματική απασχόληση ή επαγγελματική επιμόρφωση των αγροτών, συμβάλλουν στην επίτευξη του παραπάνω στόχου. Ακόμη, και τεχνικά θέματα όπως αύξηση του μεγέθους των γεωργικών εκμεταλλεύσεων και βελτίωση του παραγωγικού εξοπλισμού της γεωργίας, είναι στοιχεία της βελτίωσης της παραγωγικότητας του αγροτικού τομέα.

Η διαρθρωτική πολιτική αποτελεί έναν τομέα της αγροτικής πολιτικής και αποβλέπει στην εξασφάλιση των παραπάνω προϋποθέσεων με διάφορα μέτρα, προγράμματα και χρηματοδοτήσεις, ώστε ο αγροτικός τομέας να μπορέσει να πετύχει ένα ικανοποιητικό επίπεδο οικονομικής αποτελεσματικότητας.

Ο όρος Διαρθρωτική Πολιτική (Structural Policy) αφορά το σύνολο των θεσμικών εκείνων μέτρων και ρυθμίσεων που επηρεάζουν τη χρήση των “συντελεστών παραγωγής”, (έδαφος, κεφάλαιο, εργασία) και προσανατολίζουν την αγροτική δραστηριότητα, σε κάποιον προκαθορισμένο στόχο “οικονομικής ευημερίας”.

Ουσιαστικά είναι μια πολιτική που **δεν ασχολείται με το αγροτικό προϊόν**, αλλά με τη **δομή** της ίδιας της παραγωγικής διαδικασίας, με τη δομή και τα χαρακτηριστικά των παραγωγικών μονάδων, με μέτρα πολιτικής που έχουν κατά κύριο λόγο μεσο-μακροπρόθεσμη εφαρμογή και χαρακτήρα, εφόσον αφορά δομικές παρεμβάσεις, τα αποτελέσματα των οποίων απαιτούν σημαντική χρονική προσμονή.

Οι βασικές κατευθύνσεις της διαρθρωτικής πολιτικής είναι:

8**Ασφαλιστική Πολιτική
στον Αγροτικό Τομέα****8.1 Γενικά**

Η κρατική πολιτική για την ασφάλιση του αγροτικού πληθυσμού ξεκίνησε με την ίδρυση του Οργανισμού Γεωργικών ασφαλίσεων (ΟΓΑ). Μια σειρά από αναγκαιότητες οι οποίες εντοπίστηκαν στον αγροτικό πληθυσμό, δηλαδή χορήγηση παροχών συντάξεων γήρατος χηρείας και την παροχή ιατρικής περίθαλψης αλλά και η ανάγκη για την προστασία του εισοδήματος των παραγωγών από ζημιές που προκαλούνται από φυσικά αίτια, οδήγησε τους κρατικούς φορείς να αναλάβουν και να ικανοποιήσουν αυτές τις αναγκαιότητες και την οικονομική κάλυψη τέτοιων κινδύνων.

Αργότερα, το 1988, ιδρύθηκε ξεχωριστός φορέας ασφαλιστικής κάλυψης της αγροτικής παραγωγής ο Ελληνικός Οργανισμός Γεωργικών Ασφαλίσεων (ΕΛ.Γ.Α.). Και οι δύο οργανισμοί ακούν την ασφαλιστική πολιτική του κράτους στον αγροτικό τομέα.

8.2 Η ίδρυση και λειτουργία του ΟΓΑ

Ο ΟΓΑ ιδρύθηκε το έτος 1961 με το βασικό νόμο 4169 (ΦΕΚ Α' 81/18-5-61) με σκοπό κατ' αρχήν τη χορήγηση παροχών συντάξεων γήρατος - χηρείας και την παροχή ιατρικής περίθαλψης στον αγροτικό πληθυσμό της χώρας. Η εξέλιξη του από το 1961 έως το 1997, χαρακτηρίζεται από την ενδυνάμωση της ασφαλιστικής του προστασίας κυρίως με προσθήκη παροχών όπως σύνταξη αναπηρίας, φαρμακευτική περίθαλψη κ.α.

Το 1998 ο ΟΓΑ μετετράπη σε ταμείο Κύριας Ασφάλισης των Αγροτών (Ν. 2458/97) και παρέχει στους ασφαλισμένους αγρότες ένα ευρύ και πλήρες φάσμα ασφαλιστικής προστασίας. Θεσμοθετήθηκε μεταβατική περίοδος έως το 2026

κατά την οποία συνυπάρχει το παλαιό και νέο ασφαλιστικό καθεστώς. Η μετάβαση από το παλαιό στο νέο προβλέπεται ομαλή και χωρίς απώλεια ασφαλιστικών δικαιωμάτων.

Τα ουσιώδη χαρακτηριστικά του νέου ΟΓΑ είναι:

1. Η ανταποδοτικότητα των ασφαλιστικών εισφορών.
2. Η αναδιανεμητική οικονομική λειτουργία του (κρατική συμμετοχή).
3. Η ομαλή ανάπτυξη και μετάβασή του από το παλαιό στο νέο ασφαλιστικό καθεστώς και
4. Η βιωσιμότητά του.

Σήμερα ο ΟΓΑ παρέχει τις εξής Υπηρεσίες προς τους ασφαλισμένους του:

- Ασφάλιση με όλες τις απορρέουσες παροχές
- Συντάξεις γήρατος και άλλων μορφών συντάξεων
- Υγειονομική Περίθαλψη (στο εσωτερικό και εξωτερικό)
- Φαρμακευτική Περίθαλψη
- Διακρατικές Κοινωνικές Ασφαλίσεις
- Πολυτεχνικά επιδόματα

Ο ΟΓΑ είναι δημόσιος ασφαλιστικός οργανισμός και τα έξοδά για τις δραστηριότητές του καλύπτονται από τον προϋπολογισμό του κράτους, από νομοθετημένους κοινωνικούς πόρους, από εισφορές πάνω στην αξία των γεωργικών προϊόντων και από εισφορές των αγροτών ανάλογα με την κλάση ασφάλισης.

8.3 Η ίδρυση και λειτουργία του ΕΛ.Γ.Α. (Ελληνικός Οργανισμός Γεωργικών Ασφαλίσεων)

Από το 1961 ο Ο.Γ.Α. (Οργανισμός Γεωργικών Ασφαλίσεων) και στη συνέχεια το 1988 ο ΕΛ.Γ.Α.(Ελληνικός Οργανισμός Γεωργικών Ασφαλίσεων) είναι ο κύριος φορέας των Γεωργικών Ασφαλίσεων, το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας του οποίου καθορίζεται από τον ιδρυτικό Νόμο 1890/88.

Ο Οργανισμός Ελληνικών Γεωργικών Ασφαλίσεων (ΕΛ.Γ.Α.) είναι Οργανισμός κοινής ωφέλειας, Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου που εποπτεύεται από τον Υπουργό Γεωργίας και ανήκει εξολοκλήρου στο Δημόσιο. Ιδρύθηκε με το Νόμο 1890/16.6.88 (ΦΕΚ 134/Α'/20.6.88) περί “Οργάνωσης και Λειτουργίας Οργανισμού ΕΛΓΑ και άλλες διατάξεις”, αποτελεί τον κεντρικό φορέα ασφαλιστικής κάλυψης των γεωργικών εκμεταλλεύσεων στην Ελλάδα και επιδίωξη του είναι η στήριξη του γεωργικού εισοδήματος των ασφαλισμένων του.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ ΚΟΙΝΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ (ΚΑΠ)

Στο δεύτερο μέρος του βιβλίου (Κεφάλαια 9^ο έως 13^ο) περιγράφονται οι θεσμοί, τα θεσμικά όργανα της ευρωπαϊκής ένωσης και αναλύεται η Κοινή αγροτική πολιτική.

9

Η Ευρωπαϊκή Ένωση

9.1 Ιστορικά στοιχεία για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ)

Η ευρωπαϊκή ιδέα, προτού συγκεκριμενοποιηθεί σε ένα πραγματικό πολιτικό σχέδιο και καταστεί διαρκής στόχος της κυβερνητικής πολιτικής των κρατών μελών, παρέμεινε περιορισμένη σε λίγους οραματιστές. Χρειάστηκαν οι προβληματισμοί που ανέπτυξαν τα κινήματα αντίστασης ενάντια στον ολοκληρωτισμό, κατά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, για να αναδυθεί η έννοια μιας οργάνωσης της ηπείρου ικανής να ξεπεράσει τους εθνικούς ανταγωνισμούς. Ο Altiero SPINELLI, Ιταλός φεντεραλιστής, και ο Jean MONNET, εμπνευστής του Σχεδίου Schuman που το 1950 δημιούργησε την πρώτη Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ), είναι οι πρωτεργάτες των δύο βασικών ρευμάτων σκέψης που θα υλοποιήσουν τις διαδικασίες της κοινοτικής ολοκλήρωσης:

- α) Αφενός το ομοσπονδιακό σχέδιο που στηριζόταν στο διάλογο και τη σχέση συμπληρωματικότητας μεταξύ των τοπικών, περιφερειακών, εθνικών και ευρωπαϊκών αρχών και
- β) Αφετέρου το λειτουργικό κρατικό σχέδιο, που είχε ως άξονα την προοδευτική μεταβίβαση τμημάτων της κυριαρχίας από το εθνικό στο κοινοτικό επίπεδο.

Και οι δύο θέσεις συγκλίνουν σήμερα στην πεποίθηση ότι, παράλληλα με τις εθνικές και περιφερειακές εξουσίες, πρέπει να υπάρχει μία ευρωπαϊκή εξουσία η οποία θα στηρίζεται σε δημοκρατικά και ανεξάρτητα όργανα, ικανά να διαχειρίζονται τους τομείς για τους οποίους η κοινή δράση αποδεικνύεται αποτελεσματικότερη από τη μεμονωμένη δράση των κρατών. Κι οι τομείς αυτοί είναι:

- η εσωτερική αγορά,
- το νόμισμα,
- η οικονομική και κοινωνική συνοχή,

- η πολιτική της απασχόλησης,
- η προστασία του περιβάλλοντος,
- η εξωτερική πολιτική και η πολιτική της άμυνας,
- η δημιουργία ενός χώρου ελευθερίας και ασφάλειας.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση το 2002, είναι το αποτέλεσμα προσπαθειών που άρχισαν το 1950 από τους πρωτοπόρους της Κοινοτικής Ευρώπης. Αποτελεί την πιο προωθημένη οργάνωση πολυτομεακής ολοκλήρωσης που έχει τη δυνατότητα να λειτουργεί ταυτόχρονα στους οικονομικούς, κοινωνικούς, πολιτικούς τομείς, στους τομείς των δικαιωμάτων των πολιτών και των εξωτερικών σχέσεων των είκοσι οκτώ κρατών που είναι μέλη της.

Η αρχή της δημιουργίας της Ευρωπαϊκής συνεργασίας ουσιαστικά ξεκινά με την πρόταση του Robert Schuman, υπουργού εξωτερικών της Γαλλίας, στις 9 Μαΐου του 1950 σε ομιλία του, εμπνευσμένη από τον Jean Monnet, προτείνει την από κοινού εκμετάλλευση των πόρων άνθρακα και χάλυβα της Γαλλίας και της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας στα πλαίσια ενός οργανισμού ανοικτού στις άλλες χώρες της Ευρώπης. Η ανταπόκριση σ' αυτή την πρόταση προήλθε από άλλες πέντε χώρες (εκτός της Γαλλίας), το Βέλγιο, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, η Ιταλία, το Λουξεμβούργο και η Ολλανδία. Με την πρόταση αυτή και μετά από συζητήσεις υπογράφεται η Συνθήκη των Παρισίων για την ίδρυση της ΕΚΑΧ το 1951 και εν συνέχεια οι Συνθήκες της Ρώμης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΟΚ) και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας (ΕΥΡΑΤΟΜ) το 1957. Οι συνθήκες αυτές τροποποιήθηκαν το 1986 με την *Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη*, το 1992 με τη *Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση που υπογράφηκε στο Μάαστριχτ* και τέλος με τη *Συνθήκη του Άμστερνταμ που υπογράφηκε το 1997*, συνιστούν τα θεσμικά θεμέλια αυτού του συνόλου που δημιουργούν μεταξύ των κρατών μελών νομικούς δεσμούς οι οποίοι ξεπερνούν κατά πολύ τις απλές συμβατικές σχέσεις μεταξύ κυριάρχων κρατών. Η Ευρωπαϊκή Ένωση δημιουργεί η ίδια νομοθεσία που εφαρμόζεται άμεσα στους Ευρωπαίους πολίτες και γεννά ειδικά δικαιώματα προς όφελός τους.

Η περιορισμένη αρχικά δραστηριότητα της Κοινής Αγοράς Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ) μεταξύ των έξι ιδρυτριών χωρών (Βελγίου, Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, Γαλλίας, Ιταλίας, Λουξεμβούργου, Ολλανδίας), η Κοινότητα υπήρξε στην αρχή μια επιχείρηση ειρήνης, αφού κατάφερε να συνενώσει σε ένα θεσμικό σύνολο με βάση την αρχή της ισότητας τους νικητές και τους ηττημένους του τελευταίου ενδοευρωπαϊκού πολέμου. Η συνθήκη αυτή έληξε στις 2 Ιουλίου του 2002.

Πίνακας 9.2: Η Ευρωπαϊκή Ένωση των 28 κρατών-μελών και τα στάδια διεύρυνσης.

Έτος Διεύρυνσης	Κράτη Διεύρυνσης	Αριθμός Διεύρυνσης	Σύνολο κρατών
1957	 Βέλγιο Γαλλία Γερμανία ¹ Ιταλία Λουξεμβούργο Ολλανδία	Ιδρυτικά μέλη	6
1973	 Δανία ² Ιρλανδία Ηνωμένο Βασίλειο	1 ^η	9
1981	 Ελλάδα	2 ^η	10
1986	 Πορτογαλία Ισπανία	3 ^η	12
1995	 Αυστρία Φινλανδία Σουηδία	4 ^η	15
2004	 Κύπρος Τσεχία Σλοβακία Εσθονία Λετονία Λιθουανία Πολωνία Ουγγαρία Μάλτα Σλοβενία	5 ^η	25
2007	 Βουλγαρία Ρουμανία	6η	27
2013	 Κροατία	7η	28

¹ Στις 3 Οκτωβρίου 1990, το κρατίδιο της πρώην Ανατολικής Γερμανίας ενώθηκε με την Δυτική Γερμανία και έγινε αυτόματα μέρος της ΕΕ.

² Η Γροιλανδία, αποικία της Δανίας από το 1979, εγκατέλειψε την Ευρωπαϊκή Κοινότητα το 1985, μετά από δημοψήφισμα.

Αυτήν την περίοδο (2014) υπάρχουν δύο επίσημα υποψήφιας χώρες προς ένταξη: Η FYROM (τα Σκόπια) και η Τουρκία. Επιπλέον, οι βαλκανικές χώρες της Αλβανίας, της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης, του Μαυροβουνίου και της Σερβίας αναγνωρίζονται επίσημα ως πιθανοί υποψήφιοι.

Το έδαφος της Ευρωπαϊκής Ένωσης διαμορφώνεται από τα εδάφη των κρατών μελών της, και επεκτείνεται με την προσχώρηση των νέων μελών. Καλύπτει έναν τομέα 4.376.171 τετραγωνικών χιλιομέτρων με έκταση βορειοανατολικά ως τη Φινλανδία, βορειοδυτικά ως την Ιρλανδία, νοτιοανατολικά ως την Κύπρο και νοτιοδυτικά ως την Πορτογαλία. Αντιπροσωπεύει την έβδομη μεγαλύτερη περιοχή στον κόσμο σε έκταση ενώ υπολογίζεται ότι η ακτογραμμή της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι 65.992 χλμ.

Η ΕΕ δεν είναι ταυτόσημη με την Ευρώπη - σημαντικά κράτη της ηπείρου

10

Θεσμοί και Πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης

10.1 Διαδικασίες λήψης αποφάσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Η διαδικασία λήψης μιας απόφασης είναι πολύπλοκη και χρονοβόρα με πληθώρα σταδίων και διαβουλεύσεων αλλά και με συμμετοχή διαφόρων οργάνων της ΕΕ. Τα κύρια όμως όργανα τα οποία συμμετέχουν κυρίως στη διαδικασία λήψης αποφάσεων σε ευρωπαϊκό είναι:

1. η Ευρωπαϊκή Επιτροπή,
2. το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο,
3. το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτείνει νέα νομοθεσία, αλλά οι νόμοι θεσπίζονται από το Συμβούλιο Υπουργών και το Κοινοβούλιο. Στη διαδικασία συμμετέχουν και άλλα θεσμικά όργανα και οργανισμοί. Οι κανόνες και οι διαδικασίες λήψης αποφάσεων στην Ένωση θεσπίζονται από τις συνθήκες. Κάθε ευρωπαϊκός νόμος βασίζεται σε συγκεκριμένο άρθρο των Συνθηκών, το οποίο αποκαλείται “νομική βάση” της νομοθεσίας.

Υπάρχουν τρεις βασικές διαδικασίες θέσπισης νέων νόμων της Ένωσης:

1. συναπόφαση
2. διαβούλευση
3. σύμφωνη γνώμη.

Η κύρια διαφορά μεταξύ τους έγκειται στον τρόπο με τον οποίο οι αρμοδιότητες του Κοινοβουλίου διαπλέκονται με εκείνες του Συμβουλίου. Στο πλαίσιο της διαδικασίας διαβούλευσης, το Κοινοβούλιο απλώς εκδίδει γνωμοδότηση, ενώ στο πλαίσιο της διαδικασίας συναπόφασης, το Κοινοβούλιο συμμετέχει πραγματικά στην ενάσκηση νομοθετικής εξουσίας μαζί με το Συμβούλιο. Κάθε φορά που η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υποβάλλει νέα νομοθετική πρόταση, πρέπει να επιλέγει ποια διαδικασία θα ακολουθηθεί. Η επιλογή εξαρτάται κατ' αρχήν από τη “νομική βάση” της πρότασης.

Οι τρεις διαδικασίες περιγράφονται λεπτομερέστερα στη συνέχεια:

11

Κοινή Αγροτική Πολιτική

11.1 Εισαγωγή

Η Κοινή Αγροτική Πολιτική (ΚΑΠ) ανήκει στην αποκλειστική αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Σύμφωνα με τα άρθρα 32 έως και 38 της συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (Παράρτημα Κεφαλαίου), στόχος της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής είναι η διασφάλιση λογικών τιμών για τους ευρωπαίους καταναλωτές και δίκαια εισοδήματα για τους αγρότες, ιδίως χάρη στην κοινή οργάνωση των αγροτικών αγορών και την τήρηση των ακόλουθων αρχών:

- ενιαίες τιμές,
- δημοσιονομική αλληλεγγύη,
- και κοινοτική προτίμηση.

Η ΚΑΠ αποτελεί μία από τις πιο σημαντικές πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης (οι αγροτικές δαπάνες αντιπροσωπεύουν περίπου το 45% του κοινοτικού προϋπολογισμού). Για τη διαδικασία λήψης αποφάσεων προβλέπεται ειδική πλειοψηφία στο Συμβούλιο μετά από διαβούλευση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Σε ένα πρώτο στάδιο η ΚΑΠ επέτρεψε στην Κοινότητα να καταστεί σε σύντομο χρονικό διάστημα αυτόνομη, σχεδόν σε όλα τα αγροτικά προϊόντα. Ωστόσο, η λειτουργία της έγινε όλο και πιο δαπανηρή λόγω της υπερπαραγωγής και των πολύ υψηλών ευρωπαϊκών τιμών σε σχέση με την παγκόσμια αγορά. Η μεταρρύθμιση του 1992 διόρθωσε την κατάσταση αυτή μέσω μείωσης των εγγυημένων αγροτικών τιμών που αντισταθμίστηκε από πριμοδοτήσεις στις εισροές παραγωγής και από τη δημιουργία των λεγόμενων συνοδευτικών μέτρων.

Με την προοπτική της διεύρυνσης μια νέα μεταρρύθμιση εγκρίθηκε το 1999 για την περίοδο 2000-2006. Με βάση τις κατευθυντήριες γραμμές που προτάθηκαν από την κοινοποίηση της Επιτροπής “Πρόγραμμα Δράσης 2000” τον Ιούλιο του 1997, ενισχύονται οι τροποποιήσεις που εισήχθησαν το 1992 και δίνεται έμ-

Πίνακας 11.2: Συμβατά καθεστώτα στήριξης με τη Νέα ΚΑΠ

α/α	Τομέας	Νομική Βάση	Βάση ενίσχυσης
1	Σταφίδες	Άρθρο 7 παράγραφος 1, κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2201/96	Ενίσχυση με βάση την έκταση
2	Καπνός	Άρθρο 3, κανονισμός (ΕΟΚ), αριθ. 2075/92	Ενίσχυση παραγωγής
3	Λυκίσκος	Άρθρο 12, κανονισμός (ΕΟΚ), αριθ. 1696/71 και κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1098/98	Ενίσχυση με βάση την έκταση – Ενισχύσεις για προσωρινή παύση και εκρίζωση
4	Γεωργοπεριβαλλοντικά μέτρα	Τίτλος ΙΙ, κεφάλαιο VI (άρθρα 22 έως 24) και άρθρο 55, παράγραφος 3 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ.1257/1999	Ενίσχυση με βάση την έκταση
5	Δασοκομία	Άρθρο 31 και άρθρο 55, παράγραφος 3 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1257/1999	Ενίσχυση με βάση την έκταση
6	Μειονεκτικές περιοχές και περιοχές με περιβαλλοντικούς περιορισμούς	Τίτλος ΙΙ, κεφάλαιο V (άρθρα 13 ως 21) και άρθρο 55 παράγραφος 3 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ.1257/1999	Ενίσχυση με βάση την έκταση
7	Ελαιόλαδο	Άρθρο 5, παράγραφος 1, κανονισμός αριθ.136/66/ΕΟΚ	Ενίσχυση παραγωγής
8	Βαμβάκι	Άρθρο 8, κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1554/95	Ενίσχυση παραγωγής
9	Αποξηραμένες χορτονομές	Άρθρα 10 και 11, κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 603/95	Ενίσχυση παραγωγής
10	Λεμόνια προς μεταποίηση	Άρθρο 1, κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2202/96	Ενίσχυση παραγωγής
11	Τομάτες προς μεταποίηση	Άρθρο 2, κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2201/96	Ενίσχυση παραγωγής
12	Οίνος	Άρθρα 11 ως 15, κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1493/1999	Ενίσχυση αναδιάρθρωσης

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ

ΤΙΤΛΟΣ II: **Η ΓΕΩΡΓΙΑ****Άρθρο 32**

1. Η κοινή αγορά περιλαμβάνει τη γεωργία και το εμπόριο των γεωργικών προϊόντων. Ως γεωργικά προϊόντα νοούνται τα προϊόντα του εδάφους, της κτηνοτροφίας και της αλιείας, καθώς και τα προϊόντα πρώτης μεταποίησης τα οποία έχουν άμεση σχέση με αυτά.
2. Εκτός αντιθέτων διατάξεων των άρθρων 33 μέχρι και 38, οι κανόνες που προβλέπονται για την εγκαθίδρυση της κοινής αγοράς εφαρμόζονται στα γεωργικά προϊόντα.
3. Τα προϊόντα, τα οποία υπάγονται στις διατάξεις των άρθρων 33 μέχρι και 38, απαριθμούνται στον πίνακα του παραρτήματος I της παρούσας συνθήκης.
4. Η λειτουργία και η ανάπτυξη της κοινής αγοράς για τα γεωργικά προϊόντα πρέπει να συνοδεύονται από τη θέσπιση κοινής γεωργικής πολιτικής.

Άρθρο 33

1. Στόχοι της κοινής γεωργικής πολιτικής είναι:
  - α) να αυξάνει την παραγωγικότητα της γεωργίας με την ανάπτυξη της τεχνικής προόδου, με την εξασφάλιση της ορθολογικής αναπτύξεως της γεωργικής παραγωγής, καθώς και της αρίστης χρησιμοποίησης των συντελεστών παραγωγής, ιδίως του εργατικού δυναμικού,
  - β) να εξασφαλίζει κατ' αυτό τον τρόπο ένα δίκαιο βιοτικό επίπεδο στο γεωργικό πληθυσμό, ιδίως με την αύξηση του ατομικού εισοδήματος των εργαζομένων στη γεωργία,
  - γ) να σταθεροποιεί τις αγορές,
  - δ) να εξασφαλίζει τον εφοδιασμό,
  - ε) να διασφαλίζει λογικές τιμές κατά την προσφορά αγαθών στους καταναλωτές.
2. Κατά την εκπόνηση της κοινής γεωργικής πολιτικής και των ειδικών μεθόδων που συνεπάγεται η εφαρμογή της, λαμβάνεται υπόψη:
  - α) ο ιδιαίτερος χαρακτήρας της γεωργικής δραστηριότητας, που απορρέει

- από την κοινωνική δομή της γεωργίας και τις διαρθρωτικές και φυσικές ανισότητες μεταξύ των διαφόρων γεωργικών περιοχών,
- β) η ανάγκη βαθμιαίας εφαρμογής των καταλλήλων προσαρμογών,
- γ) το γεγονός ότι στα κράτη μέλη η γεωργία αποτελεί έναν τομέα στενά συνδεδεμένο με το σύνολο της οικονομίας.

Άρθρο 34

1. Για να επιτευχθούν οι στόχοι που προβλέπονται στο άρθρο 33, δημιουργείται κοινή οργάνωση των γεωργικών αγορών.
Ανάλογα με τα προϊόντα, η οργάνωση αυτή λαμβάνει μία από τις ακόλουθες μορφές:
  - α) κοινών κανόνων ανταγωνισμού,
  - β) υποχρεωτικού συντονισμού των διαφόρων εθνικών οργανώσεων αγοράς,
  - γ) ευρωπαϊκής οργανώσεως της αγοράς.
2. Η κοινή οργάνωση σε μία από τις μορφές που προβλέπει η παράγραφος 1 δύναται να περιλαμβάνει όλα τα αναγκαία μέτρα για την επίτευξη των στόχων του άρθρου 33, ιδίως δε ρυθμίσεις των τιμών, ενισχύσεις τόσο για την παραγωγή όσο και για την εμπορία των διαφόρων προϊόντων, μέτρα αποθηκεύσεως και λογιστικής μεταφοράς, κοινούς μηχανισμούς σταθεροποιήσεως των εισαγωγών ή των εξαγωγών.
Η κοινή οργάνωση πρέπει να περιορίζεται στην επιδίωξη των στόχων του άρθρου 33 και να αποκλείει κάθε διάκριση μεταξύ παραγωγών ή καταναλωτών εντός της Κοινότητας.
Μια ενδεχομένη κοινή πολιτική τιμών πρέπει να βασίζεται επί κοινών κριτηρίων και επί ενιαίων μεθόδων υπολογισμού.
3. Για να επιτευχθούν οι στόχοι της κοινής οργάνωσης που αναφέρεται στην παράγραφο 1, είναι δυνατόν να συσταθούν ένα ή περισσότερα ταμεία προσανατολισμού και εγγυήσεως γεωργίας.

Άρθρο 35

- Για να επιτευχθούν οι στόχοι του άρθρου 33, είναι δυνατό να προβλεφθούν, ιδίως στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής:
- α) αποτελεσματικός συντονισμός των προσπαθειών στους τομείς της επαγγελματικής εκπαίδευσης, της ερευνής και της διαδόσεως των γεωργικών γνώσεων, ο οποίος δύναται να περιλαμβάνει κοινή χρηματοδότηση σχεδίων ή οργανισμών,
  - β) κοινά μέτρα για την προώθηση της καταναλώσεως ορισμένων προϊόντων.

Άρθρο 36

Οι διατάξεις του κεφαλαίου του σχετικού με τους κανόνες του ανταγωνισμού δεν εφαρμόζονται στην παραγωγή και στο εμπόριο των γεωργικών προϊόντων παρά μόνο κατά το μέτρο που ορίζεται από το Συμβούλιο στο πλαίσιο των διατάξεων και σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 37 παράγραφοι 2 και 3, λαμβάνοντας υπόψη τους στόχους του άρθρου 33.

Το Συμβούλιο δύναται, ιδίως, να επιτρέψει τη χορήγηση ενισχύσεων:

- α) για την προστασία των γεωργικών εκμεταλλεύσεων που μειονεκτούν λόγω διαρθρωτικών ή φυσικών συνθηκών,
- β) στο πλαίσιο προγραμμάτων οικονομικής αναπτύξεως.

Άρθρο 37

1. Για τη χάραξη των κατευθυντηρίων γραμμών κοινής γεωργικής πολιτικής, η Επιτροπή συγκαλεί συνδιάσκεψη των κρατών μελών από την έναρξη της ισχύος της παρούσας συνθήκης, για να προβεί σε σύγκριση της γεωργικής πολιτικής τους, ιδιαίτερα δια της απογραφής των παραγωγικών δυνατοτήτων και αναγκών τους.
2. Η Επιτροπή λαμβάνοντας υπόψη τις εργασίες της συνδιασκέψεως που προβλέπει η παράγραφος 1, κατόπιν διαβουλεύσεως με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και εντός δύο ετών από την έναρξη της ισχύος της παρούσας συνθήκης, υποβάλλει προτάσεις για τη διαμόρφωση και την εφαρμογή της κοινής γεωργικής πολιτικής, συμπεριλαμβανομένης και της αντικατάστασης των εθνικών οργανώσεων αγοράς από τις μορφές κοινής οργανώσεως του άρθρου 34 παράγραφος 1, καθώς και για την εκτέλεση των μέτρων που ειδικά προβλέπονται στον παρόντα τίτλο.

Κατά τη σύνταξη των προτάσεων αυτών λαμβάνεται υπόψη η αλληλεξάρτηση των γεωργικών θεμάτων που αναφέρονται στον παρόντα τίτλο.

Προτάσσει της Επιτροπής και κατόπιν διαβουλεύσεως με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο πέραν των συστάσεων που δύναται να διατυπώσει, εκδίδει κανονισμούς ή οδηγίες, ή λαμβάνει αποφάσεις, με ειδική πλειοψηφία.

3. Το Συμβούλιο, με ειδική πλειοψηφία, και σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται στην προηγούμενη παράγραφο, δύναται να αντικαταστήσει τις εθνικές οργανώσεις αγοράς με την κοινή οργάνωση που προβλέπεται στην παράγραφο 1 του άρθρου 34:
  - α) αν η κοινή οργάνωση προσφέρει στα κράτη μέλη, που αντιτίθενται στο μέτρο αυτό και που διαθέτουν δική τους εθνική οργάνωση για τη συγκεκριμένη παραγωγή, ισοδύναμες εγγυήσεις για την απασχόληση και το βιο-

- τικό επίπεδο των ενδιαφερομένων παραγωγών, λαμβάνοντας υπόψη το ρυθμό των δυνατών προσαρμογών και των αναγκαίων εξειδικεύσεων και
- β) αν η οργάνωση αυτή εξασφαλίζει στις συναλλαγές στο εσωτερικό της Κοινότητας όρους ανάλογους με εκείνους που υπάρχουν σε μία εθνική αγορά.
4. Αν δημιουργηθεί κοινή οργάνωση για ορισμένες πρώτες ύλες, πριν να υπάρξει ακόμη κοινή οργάνωση για τα αντίστοιχα μεταποιημένα προϊόντα, οι εν λόγω πρώτες ύλες, οι οποίες χρησιμοποιούνται για τα μεταποιημένα προϊόντα που προορίζονται για εξαγωγή σε τρίτες χώρες, είναι δυνατό να εισάγονται από το εξωτερικό της Κοινότητας.

Άρθρο 38

Όταν σε κράτος μέλος ένα προϊόν αποτελεί αντικείμενο εθνικής οργανώσεως αγοράς ή εσωτερικής ρυθμίσεως ισοδυνάμου αποτελέσματος που επηρεάζει την ανταγωνιστική θέση ομοειδούς παραγωγής σε άλλο κράτος μέλος, τα κράτη μέλη επιβάλλουν εξισωτική εισφορά στο προϊόν αυτό κατά την εισαγωγή του από το κράτος μέλος, όπου υπάρχει η οργάνωση ή η ρύθμιση, εκτός αν το κράτος αυτό επιβάλλει εξισωτική εισφορά κατά την εξαγωγή.

Η Επιτροπή καθορίζει το ύψος των εισφορών αυτών κατά το ποσό που απαιτείται για την αποκατάσταση της ισορροπίας. Δύναται επίσης να επιτρέψει την προσφυγή σε άλλα μέτρα, των οποίων καθορίζει τους όρους και τις λεπτομέρειες εφαρμογής.

12

Κοινές Οργανώσεις Αγορών

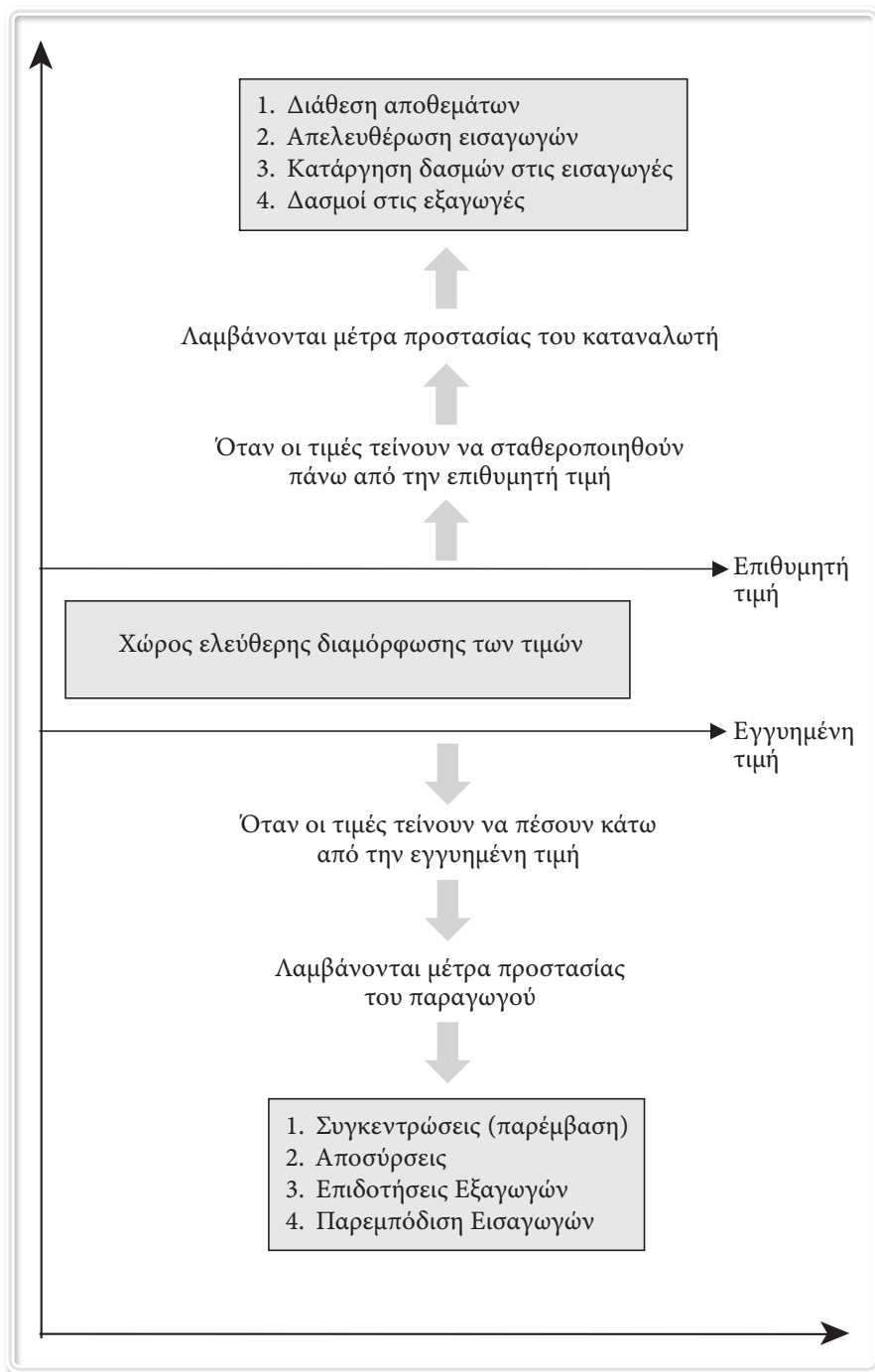
12.1 Γενικά

Οι κοινές οργανώσεις αγοράς (ΚΟΑ) είναι οι διατάξεις που καθορίζονται από τις κοινοτικές αποφάσεις και οι οποίες διέπουν την παραγωγή και την εμπορία των γεωργικών προϊόντων όλων των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μετά τη θέσπιση της κοινής αγροτικής πολιτικής, οι κοινές οργανώσεις αγοράς άρχισαν σταδιακά να αντικαθιστούν, στους τομείς όπου θεωρείτο απαραίτητο, τις εθνικές οργανώσεις αγοράς. Οι κοινές οργανώσεις αγοράς αποσκοπούν κατά κύριο λόγο στην επίτευξη των στόχων της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής και κυρίως στη σταθεροποίηση των αγορών, στην εξασφάλιση ενός δίκαιου βιοτικού επιπέδου για τους γεωργούς και στην αύξηση της παραγωγικότητας της γεωργίας. Καλύπτουν περίπου το 90% της τελικής κοινοτικής αγροτικής παραγωγής. Η κοινή οργάνωση αγοράς καλύπτει τα ακόλουθα προϊόντα:

σιτηρά, χοίρειο κρέας, αυγά και πουλερικά, οπωροκηπευτικά, μπανάνες, κρασί, γαλακτοκομικά προϊόντα, βόειο κρέας, ρύζι, λιπαρές ουσίες (εκ των οποίων το ελαιόλαδο και τους ελαιούχους σπόρους), ζάχαρη, ανθοκομικά προϊόντα, αποξηραμένες χαρτονομές, μεταποιημένα οπωροκηπευτικά, καπνό, λίνιο και κάνναβη, λυκίσκο, σπόρους για σπορά, πρόβειο και αίγιο κρέας καθώς και άλλα αγροτικά προϊόντα τα οποία δεν αποτελούν αντικείμενο μιας ειδικής οργάνωσης αγοράς.

Λόγω της ιδιαίτερης φύσης τους, υπάρχουν ειδικά καθεστώτα για τις παραγωγές των νήσων Μαδέρας και Καναρίων, των νήσων του Αιγαίου πελάγους και των γαλλικών υπερπόντιων διαμερισμάτων. Η αλκοόλη και τα γεώμηλα δεν υπάγονται σε κοινή οργάνωση αγοράς. Η θέσπιση και η δημιουργία κοινών οργανώσεων αγοράς εξαρτώνται από το Συμβούλιο Υπουργών και από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Η λειτουργία τους, παρόλη την ύπαρξη πολλών κοινών μηχανισμών, διαφοροποιείται ανάλογα με το είδος παραγωγής.

Η Κοινή Οργάνωση Αγοράς (ΚΟΑ) ενός αγροτικού προϊόντος ή ομάδας αγροτικών προϊόντων συνήθως καθορίζει τα παρακάτω:

Σχήμα 12.7: Γενικό πλαίσιο λειτουργίας ΚΟΑ

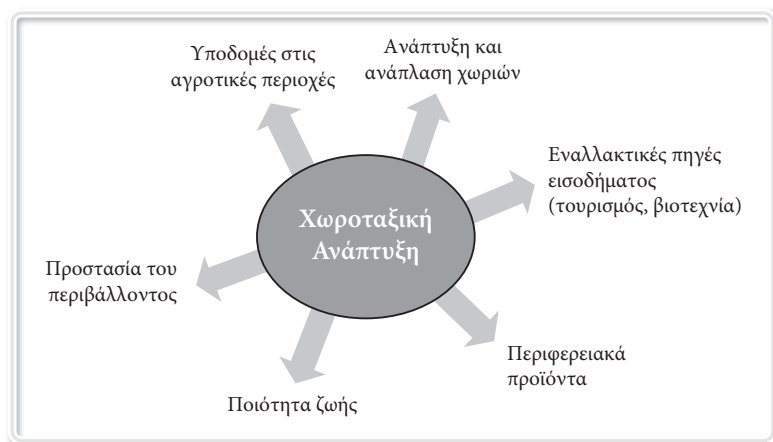
13

Αγροτική Ανάπτυξη

13.1 Γενικά στοιχεία

Το μέλλον του αγροτικού τομέα συνδέεται στενά με την ισόρροπη ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών, οι οποίες καλύπτουν ένα σημαντικό μέρος του ευρωπαϊκού εδάφους. Οι γεωργικές και αγροτικές πολιτικές έχουν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην προώθηση της χωροταξικής, οικονομικής και κοινωνικής συνοχής στην ΕΕ. Από την άποψη αυτή, η ανάπτυξη της υπαίθρου διαδραματίζει όλο και σημαντικότερο ρόλο. Παράλληλα με τα μέτρα για τις αγορές και τα στοιχεία μιας ανταγωνιστικής ευρωπαϊκής γεωργίας, η ανάπτυξη της υπαίθρου προσφέρει ιδίως μια ειδική χωροταξική διάσταση για την αντιμετώπιση των ποικίλων αναγκών του αγροτικού κόσμου, από κοινού με τις προσδοκίες της ημερινης κοινωνίας όσον αφορά την ποιότητα, την ασφάλεια των τροφίμων και το περιβάλλον (Σχήμα 13.1).

Η μεταρρύθμιση προγράμματος Δράσης 2000 συνεπαγόταν σημαντική ανα-

Σχήμα 13.1: Ανάπτυξη της οικονομίας των αγροτικών περιοχών

Γ Πλαίσιο πολιτικής: από την πιλοτική πρωτοβουλία στην ενσωμάτωση

Με όρους πολιτικής, το Leader εισήχθη ως “κοινοτική πρωτοβουλία” η οποία χρηματοδοτήθηκε μέσω των διαρθρωτικών ταμείων της ΕΕ. Υπήρξαν τρεις γενιές Leader: το Leader I (1991–1993), το Leader II (1994–1999) και το Leader+ (2000–2006). Όλο αυτό το διάστημα τα κράτη μέλη και οι περιφέρειες είχαν μεμονωμένα προγράμματα Leader με ξεχωριστή χρηματοδότηση σε επίπεδο ΕΕ (Πίνακας 13.4). Από το 2007 και εφεξής, η προσέγγιση Leader θα ενταχθεί (“ενσωματωθεί”) στη συνολική πολιτική αγροτικής ανάπτυξης της ΕΕ. Αυτό σημαίνει ότι η προσέγγιση Leader θα συμπεριλαμβάνεται στα εθνικά και περιφερειακά γενικά προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης που υποστηρίζονται από την ΕΕ, παράλληλα με μια σειρά άλλων αξόνων αγροτικής ανάπτυξης. Από το 2007 η χρηματοδότηση του άξονα Leader θα προέρχεται από τα συνολικά κονδύλια που λαμβάνει κάθε κράτος μέλος από την ΕΕ στο πλαίσιο του νέου Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης.

Πίνακας 13.4: Αριθμός Ομάδων Τοπικής Δράσης, Καλυπτόμενη έκταση και αντίστοιχη χρηματοδότηση του προγράμματος Leader

Πρωτοβουλίες Leader	Αριθμός ομάδων τοπικής δράσης	Καλυπτόμενη έκταση	Χρηματοδότηση ΕΕ σε 000 000 €
Leader I	217	367 000 km ²	442
Leader II	906	1 375 144 km ²	1 755
Leader+	893	1 577 386 km ²	2 105,1

Δ Τα επτά κύρια χαρακτηριστικά της προσέγγισης Leader

➤ Η κεντρική ιδέα της πρωτοβουλίας Leader

Η κεντρική ιδέα που διαπερνά την προσέγγιση Leader είναι ότι, δεδομένης της ποικιλομορφίας των γεωργικών περιοχών της Ευρώπης, οι αναπτυξιακές στρατηγικές είναι αποτελεσματικότερες και αποδοτικότερες όταν αποφασίζονται και εφαρμόζονται σε τοπικό επίπεδο, από τοπικούς φορείς, και συνοδεύονται από σαφείς και διαφανείς διαδικασίες, την υποστήριξη των αρμόδιων δημοσίων διοικήσεων και την αναγκαία τεχνική βοήθεια για τη μεταφορά της ορθής πρακτικής.

Η διαφορά μεταξύ της πρωτοβουλίας Leader και των άλλων πιο παραδοσιακών μέτρων αγροτικής πολιτικής συνίσταται στο ότι αυτή αναδεικνύει “τον τρόπο” προσέγγισης, παρά “αυτό” που χρειάζεται να γίνει. Η προσέγγιση Leader συνοψίζεται σε επτά κύρια χαρακτηριστικά.

Εδώ περιγράφονται χωριστά, πλην όμως είναι σημαντικό να λαμβάνονται υπόψη στο σύνολό τους. Κάθε χαρακτηριστικό συμπληρώνει και αλληλεπιδρά θετικά με τα άλλα στο πλαίσιο της συνολικής διαδικασίας υλοποίησης, με διαρκή αποτελέσματα επί της δυναμικής των αγροτικών περιοχών και των ικανοτήτων τους να επιλύουν τα οικεία προβλήματα.

Χαρακτηριστικό 1: Στρατηγικές τοπικής ανάπτυξης βασισμένες στην περιοχή

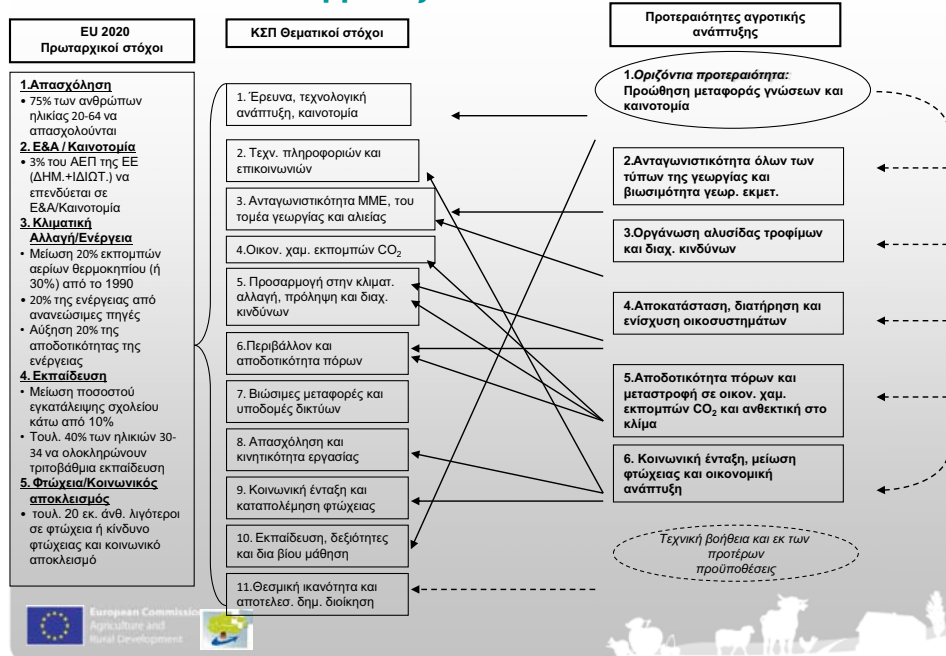
Μια προσέγγιση βασισμένη στην περιοχή χρησιμοποιεί ως στόχο για την εφαρμογή της πολιτικής μια μικρή, ομοιογενή και κοινωνικά συνεκτική ζώνη, η οποία συχνά χαρακτηρίζεται από κοινές παραδόσεις, τοπική ταυτότητα, την αίσθηση του “ανήκειν” σε αυτήν ή κοινές ανάγκες και προσδοκίες.

Σχήμα 13.6: Χαρακτηριστικά των Leaders

Έχοντας μια τέτοια περιοχή ως σημείο αναφοράς διευκολύνεται ο εντοπισμός των τοπικών πλεονεκτημάτων και αδυναμιών, των απειλών και των ευκαιριών, του ενδογενούς δυναμικού, καθώς και ο προσδιορισμός των σημαντικών φραγ-

Σύνδεση μεταξύ EU2020 ΚΑΙ ΕΓΤΑΑ

Πηγή: http://www.agrotikianaptixi.gr/Uploads/Files/Presentation_steering_group.pdf

Σχήμα 13.9: “Ευρώπη 2020” – Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης

και ότι η ΚΑΠ πρέπει να παραμείνει μια ισχυρή κοινή πολιτική, που θα οικοδομείται γύρω από τους δύο πυλώνες της. Το μεγαλύτερο μέρος της συζήτησης στρέφεται γύρω από τις επιδράσεις της οικονομικής κρίσης και της κλιματικής αλλαγής με σκοπό την προσαρμογή σε αυτές.

Μετά από την ευρεία δημόσια συζήτηση, η Επιτροπή υπέβαλε στις 18 Νοεμβρίου 2010 ανακοίνωση με θέμα “Η ΚΑΠ προς το 2020: αντιμετώπιση των αναγκών διατροφής, των φυσικών πόρων και εδαφικών προκλήσεων του μέλλοντος”, η οποία περιγράφει τις επιλογές για το μέλλον της ΚΑΠ και ξεκίνησε τη συζήτηση με τα άλλα θεσμικά όργανα και με τους ενδιαφερόμενους φορείς. Αναφέρεται ότι η μελλοντική μεταρρύθμιση της ΚΑΠ “θα πρέπει να καθορίζεται από δύο στόχους: πρώτον, από τον εκσυγχρονισμό της για να μπορέσει να ανταπεξέρχεται στις νέες προκλήσεις και δεύτερον από τη συγκέντρωση των δαπανών εκεί που αποφέρουν υπεραξία”. Ο στόχος της ανακοίνωσης είναι:

- να αναδείξει τις βασικές προκλήσεις και τα σημαντικά θέματα πολιτικής που αφορούν τη γεωργία της Ε.Ε. και των αγροτικών περιοχών. Η ΚΑΠ πρέπει να

Πηγή: http://www.agrotikianaptixi.gr/Uploads/Files/kap2013_pp.pdf

Σχήμα 13.10: Διαδικασία καθορισμού Προγραμμάτων Αγροτικής Ανάπτυξης

Το Κοινό Στρατηγικό Πλαίσιο (ΚΣΠ), με κείμενο της Επιτροπής που διασφαλίζει την επικεντρωμένη δράση και το συντονισμό, λειτουργεί ως εξής:

- Καθορίζει για κάθε θεματικό στόχο τις βασικές δράσεις που ενισχύονται από κάθε Ταμείο.
- Προσδιορίζει τις βασικές εδαφικές προκλήσεις.
- Περιγράφει τις οριζόντιες αρχές.
- Περιγράφει τους μηχανισμούς συμπληρωματικότητας μεταξύ των 5 Ταμείων.
- Παρέχει του μηχανισμούς για την εξασφάλιση της συνοχής και της συνέπειας του προγραμματισμού με τις οικονομικές πολιτικές.

Ενδυναμώνει τη στρατηγική προσέγγιση κατά τον προγραμματισμό με κοινούς θεματικούς στόχους που προκύπτουν από την “ΕΥ2020”, οι οποίοι μεταφράζονται σε ειδικές προτεραιότητες ανά Ταμείο, και επιπλέον με το Κοινό Στρατηγικό Πλαίσιο (ΚΣΠ) και τη Σύμβαση Εταιρικής Σχέσης (ΣΕΣ).

Το Κοινό Στρατηγικό Πλαίσιο (ΚΣΠ), με κείμενο της Επιτροπής που διασφαλίζει την επικεντρωμένη δράση και το συντονισμό, λειτουργεί ως εξής:

- Καθορίζει για κάθε θεματικό στόχο τις βασικές δράσεις που ενισχύονται από κάθε Ταμείο.